

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Jana Čížinského, Nostrifikace průmyslových podniků v českých zemích 1918-1929, Praha 2006, 191s.+33 příloh.

Téma nostrifikace průmyslových podniků v českých zemích po vzniku samostatné republiky a ve dvacátých letech 20. století není v naší historiografii nijak nové, vzhledem ke své závažnosti pro vlastnické vztahy, proměny elit a národní hospodářství meziválečného Československa i tehdejší stát vůbec je však bezesporu tématem velkým a zaslouží si, aby bylo dále rozpracovááno za použití metod i pramenů, jež dosud nebyly adekvátně po všech stránkách využity. Moderní historiografie hospodářských dějin umožňuje klást pramennému materiálu nové otázky a postřehnout procesy a jevy, které pokrýval prach zapomnění.

Vlastní úvod diplomové práce Bc. J. Čížinského, kromě obsáhlejšího citátu ze Slovníku veřejného práva československého, naznačuje základní roviny nostrifikace průmyslových firem na českém teritoriu, uvádí někde až „méně“ skromné cíle, např. objasnit, „jak tento proces probíhal“ a zdůrazňuje i snahu vymezit roli hospodářského nacionalismu v nostrifikačním procesu. Část vstupního textu nazvaná „Prameny a metody“ zevrubně a znale rozebírá použité metody výzkumu. Na rozpacích však jsem u analýzy literatury a pramenů. Tato partie by si rozhodně zasloužila větší pozornost a hloubku pohledu. Nejde totiž o záležitost samoúčelnou, neboť má prokázat, že se autor seznámil s dosavadním stavem výzkumu, dokázal ho vstřebat a „sine ira et studio“ posoudit a zároveň má představit pramenný komplet, který bude v díle podroben historické kritice a následně interpretován.

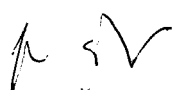
Zhruba polovina stránkovaného textu je zařazena pod souhrnný název „Vývoj nostrifikace“, který ovšem příliš neodpovídá obsahu. Úvod této kapitoly je nástinem hospodářské a národnostní atmosféry habsburské monarchie v závěrečných decenních existence a přípravy české politické a hospodářské reprezentace na převzetí moci. To je zcela

v pořádku. Otázkou však je zařazení i forma následné dvoustránkové subkapitoly s nadneseným pojmenováním „Průběh nostrifikace v dalších nástupnických státech Rakouska-Uherska“, kde navíc mají být vytčena i specifika nostrifikace československé. Není patrné, že by se diplomant jakkoliv seznámil s příslušnou literaturou o nostrifikaci v zahraničí, odkaz na stránku v popularizačním pojednání lze stěží akceptovat. U deklarovaných specifík poukázal pouze na „rychlost, s jakou byl vytvořen návrh zákona“. Většina uváděné druhé kapitoly se pak zabývá genezí a přijetím nostrifikačního zákona s doplněním o snahy ministerstva obchodu zaujmout v nostrifikaci stěžejní pozici. V tomto směru ovšem postrádám materiál Archivu Parlamentu České republiky, digitální knihovna není všechno, příp. alespoň pokus nahlédnout do osobních pozůstalostí aktérů tohoto procesu. Vhodný by byl také rozbor příslušného zákona a návazných právních předpisů pomocí juristických metod uplatňovaných právní historií. Vzhledem k proklamovaným záměrům diplomové práce si nejsem jist, zda „vytváření právního rámce nostrifikace“ měl být věnován tak velký prostor, i zda použité prameny a metody nepotřebují rozšířit. Obdobně v závěrečné partii se zdá, že uchazeč úlohu nostrifikace v československo-rakouských vztazích po I. světové válce přeceňuje. Upozornění vídeňského historika hospodářských dějin Petera Eignera je dostatečným varováním.

Za vlastní jádro práce Bc. Jana Čížinského jednoznačně považuji kapitolu třetí, v níž prokázal badatelský talent i schopnost téma adekvátně uchopit. Shrnující vhodně učeně průhledy na průběh nostrifikační akce opřené o archiválie fondu Národního archivu Ministerstvo průmyslu, obchodu a živností 1918-1938 i některé další prameny lze číst s jistým potěšením a jsou obohacením historického poznání. Mutatis mutandis to platí o většině tabulek a zejména grafik v příloze, které pregnantně potvrzují a upřesňují hypotézy diskutované v okruhu pražské hospodářsko-historické školy. Tento komplet textu a

závažnějších tabulek a grafik z druhé části práce by si zasloužil být publikován. V kontextu řečeného zanikne výtka na méně propracovaný a až příliš kusý závěr. Práce je vybavena odpovídajícím poznámkovým aparátem i seznamem pramenů a literatury. Je nepochybným přínosem v oblasti zkoumání vývoje národního hospodářství první Československé republiky, a proto ji s dobrým svědomím doporučuji k obhajobě.

V Praze, dne 27. ledna 2006

Doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc.